

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravništvo: Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Naraščanje ženskega in otroškega dela v Avstriji.

Med najbolj očitne vplive vojne na gospodarsko življenje spada uporaba ženskega in otroškega dela. Vzroki tega pojava so nam itak več ali manj znani in da posledice ne bodo najboljše ne v socialnem gospodarskem, ne v zdravstvenem oziru, o tem ni nobenega dvoma. Danes ni naša naloga razmotrivati vprašanja, marveč se hočemo ozreti le na poročila obrtnih nadzornikov za leto 1915, ki potrjujejo to dejstvo.

V nadziranih obratih je bilo zaposlenih 733.581 delavcev, in sicer 475.530 moških in 258.051 ženskih. Na 100 je bilo torej 64.9 moških (prejšnje leto 70.3), 35.1 ženskih (prejšnje leto 29.7). Iz teh podatkov je že razvidno, da so v enem samem letu vstopile v delo na mesto moških na vsakih 100 delavcev 5.4 žene. Če pomislimo, da leta 1915 vojna uprava še ni poklicala v službo vseh mož in to leto še ni bilo tako nujno nameščanje mož z ženami v službah, in če prenesemo številčni uspeh tega edinega leta na vsa vojna leta, pridemo do prepričanja, da se je izvršil velik proces, ki se najbrže po vojni ustavi, a bo kljub temu imel občutne posledice.

Enako, čeprav ne v tisti meri, se vedno bolj porabljajo tudi nedorasli delavci in delavke, torej otroci. Obrtni nadzorniki so jih našli v nadziranih obratih 51.416, od teh jih je bilo 32.508 (4.4 odstotki vsega delavstva) moških in 18.953 (2.6 odstotkov) ženskih. Na vsakih 100 zaposlenih je bilo nedoraslih leta 1915 7 proti 6.1 odstotkov prejšnje leto. Tudi to nadomestilo moške delovne sile je napredovalo, ki sicer ne zaleže toliko kakor žensko delo, a vendar potrjuje razvojno tendenco.

Navedene številke zaradi omejenega delovanja obrtnih nadzornikov ne podajajo popolne slike in iz njih ni mogoče dobiti pravega pregleda. Poročilo obrtnih nadzornikov pravi celo samo, da utegne število delavk biti znatno višje nego ga navaja poročilo. Dokaz za to podaja obrtno nadzorništvo v Lincu, ki je ob pričetku in ob koncu leta uvedlo pismene poizvedbe o ženskem delu v svojem okrožju. Podatke je poslalo 411 obratov, to je okroglo 90 odstotkov vseh v nadzorovalnem okrožju se nahajajočih podjetij z več nego deset zaposleni. Od teh jih je 67 počivalo celo leto, 31 pa nekaj časa. Delavstvo se deli po spolu in starosti takole:

	spočetka leta 1915	konec leta 1915
dorasli moški	20.857	20.838
nedorasli moški	870	983
dorasle ženske	5.595	7.485
nedorasle ženske	242	298
vseh zaposlenih	27.564	29.604

Iz tega poročila razvidimo, da se je v enem samem letu v navedenih obratih zvišalo število zaposlenih okolo za 2000, in sicer so vstopile skoro same ženske. Mali prirastek moških delavcev okroglo okoli 100 se nanaša na mladostne delavce, dočim

je število doraslih moških delavcev še nekoliko padlo. — Podoben uspeh so imele tudi poizvedbe, ki jih je napravil obrtni nadzornik v Karlovih varih na Češkem. Po njegovem poročilu pripada na vsakih 100 zaposlenecv

	povprečno zadnjih 5 let	leta 1915
dorasli moški	59	51.9
nedorasli moški	4	5
dorasle ženske	34	39
nedorasle ženske	3	4.1
	100	100.0

Tudi ta števila nam dokazujejo, v kakem obsegu je izpodrinilo moško delovno silo žensko in otroško delo. Enak razvoj je razviden tudi iz poročil drugih nadzorovalnih okrajev. Če pregledujemo ta poročila, poročila strokovnih organizacij, bolniških blagajen, vsa nam potrjujejo, da je postalo žensko in otroško delo že očitno vpliv vojne.

Navedimo še dva dokaza. Kako se v vojni množijo žensko delo nam tudi kaže še bolj pregledno stanje članov dunajske okrajne bolniške blagajne. V zadnjih petih letih je bilo pri tej blagajni članstvo v naslednjem razmerju:

	moških odstotkov	ženskih odstotkov
1912	69	31
1913	67	32
1914	66	34
1915	58	42
1916	51	49

Pred vojno je bilo torej članic ena tretjina dočim jih je leta 1916 skoro polovica. Ker pa žensko delo še vedno narašča, bo leta 1917 več ženskih nego moških zavarovancev. To je pojav, ki zbuja glede na obljudovalno politiko v socialnem in zdravstvenem oziru težke pomisleke, s katerimi bodo morale strokovne organizacije računati, če bodo hotele preprečiti znižavanje mezd.

Enak pojav je beležiti pri okrajni bolniški blagajni v Ljubljani, zakaj ta blagajna šteje julija 1917 že nad 50 odstotkov zavarovank in tudi otroško delo se je pomnožilo, dasi ne v toliki meri kakor po drugih krajih.

Ta pojav nalaga, kakor smo že rekli, delavstvu nove naloge za bodočnost. Novo delavstvo prihaja večinoma iz vrst, v katerih razredna zavest in organizacijska misel še nista prodrli. Po vojni se bo razvoj procesa v tej smeri sicer ustavil in bodo milijoni moških delavcev zopet prišli v industrijske delavnice, nikakor ne moremo in ne smemo računati s tem, da se bo vzratni proces sploh vršil ali pa vršil s tako naglico, kakor se je vršil ta v vojni. Napovedbe za bodočnost so v tej stvari enako težavne kakor bi bile napovedbe o bodočem gospodarskem razvoju po vojni. Sigurno je, da bo žensko delo ostalo v večjem obsegu po vojni nego je bilo pred vojno. Naša naloga bo v prvi vrsti ta, da paraliziramo preobrat z močnimi organizacijami s tem, da pridobimo nove tovariše in tovarišice za organizacijo.

Rdeča in črna internacionala!

Dve najmočnejši sili kulturnega sveta vršita sedaj mirovno delo.

Močnejši materialni sili, proletariatu (katerega nepremagljiva sila le ne pride do veljave, ker se je, žal, ne zaveda), ki kljub vsem oviram nevtrudno dela za mirovno konferenco v Stokholmu, se je pridružila najmočnejša duševna sila, poglavar katoliške cerkve, papež, ki je v jako resnem in svečanem pismu opomnil poglavarje vojujočih držav, da vendar enkrat zamislijo na konec grozovitega prelijanja krvi.

Časi, ko je bil papež tudi materialni gospodar sveta, so že davno minili. Danes ni več papeževga prokletstva, ki je moglo pahnuti najmočnejšega vladarja v siromaštvo in bedo, in zato tudi nobene Kanosse, kjer je na grajskem dvorišču nekoč premogočni Henrik IV. moral vso noč stati v spokorniški srajci, da je dosegel papeževu milostno odpuščanje.

Kljub temu je papeževa moč še vedno velikanska. Pristaši danes najbolj razširjenega kulta smatrajo v katoliški hierarhiji s papežem na čelu svojo duševno vodnico, in kaj duševna odvisnost na svetu pomeni, to nam izpričuje jako dro sedanja vojna.

Zaraditega papeževga mirovnega stremjenja ne podcenjujemo. Čeprav ne more za ta smoter delati z nikakršnimi materialnimi silami, pa pomeni duševni vpliv, ki ga ima poglavar katoliške cerkve na svetu, vendar več nego danes mnogo bolj upoštevana krepka vojska.

Vplivi, ki jih je sporočil papež poglavarjem držav, se doslej še niso preveč pokazali. Kljub temu pa se sme človeštvo nadejati, da bo mirovno delo proletariata poleg papeževga polagoma oslabilo vojnouhujskaško razpoloženje, ki ga še imamo, in s tem tudi pospešilo konec vojne. Preveč stoje meščanski duhovi pod vplivom katoliške cerkve in njih poglavarja in proletarski pod vplivom socialističkega nauka, da ne bi v vojni propadajoče človeštvo ne smelo upati na to, da se obema najmočnejšima silama posreči, mu priboriti mir.

Rdeča in črna internacionala sta danes obe najmočnejši zatočišči, kamor se danes zateka obupano človeštvo.

Iz seje ljubljanskega občinskega sveta.

Tako važne seje občinski svet ljubljanski že dolgo časa ni imel kakor v tork. Na dnevnem redu so bili štiri predlogi občinskega svetnika Mlinarja med najvažnejšimi in poročilo predsednika aprovizacijskega odbora o preskrbi Ljubljane s kurjavo in krompirjem.

O volilni reformi je poročal poročevalec personalnega odseka. Rekel je sicer, da je demokratizacija volilne pravice potrebna, da pa sedanji čas ni primeren. Treba počakati, da se po vojni vrnejo odsotni občinski svetovalci in volilci, da povedo tudi svojo besedo. Mlinar je ugovar

Jal, da se s tem samo zavleče volilna reforma, dasi je očitno, da se bodo vse javne korporacije demokratizirale. Predloga, naj odsek izdela takoj načrt volilne reforme. Občinski svetnik Pammer je za odsekov predlog, a trdi, da volilna pravica ni potrebna reforma, ker je itak dovolj demokratična. Mlinarjev predlog je bil odklonjen; a sprejet odsekov predlog.

Mlinarjev predlog glede zidave hiš z delavskimi stanovanji je zadela enaka usoda. Poročevalec finančnega odseka se je oklenil tistega izgovora, ki sedaj služi vsem diplomatom in politikom, ki ne marajo preveč socialnega dela in demokratizma. Čas ni primeren, denarja bi bilo treba, odložimo to vprašanje po vojni. Predlagalec Mlinar je rekel, da ta predlog poročevalcev pomeni le lepšo odklonitev. Nekoč je bil že sprejet tak predlog v občinskem svetu, votiral se je celo majhen znesek in nakupil svet. Potrebe ni treba utemeljevati pač pa treba povedati, da je občina že desetletja prodajala svoj svet po smešno nizkih cenah, ki bi ga danes ali že prej bila lahko porabila v koristne namene, v svojo gospodarsko emancipacijo. Kakor se je že občina emancipirala v nekaterih panogah, tako bi se morala tudi še v drugih, zlasti v stanovanjskem in aprovizacijskem vprašanju ne samo ob vojnem nego tudi ob mirnem času. Občinski svet je Mlinarjev predlog odklonil in odložil to vprašanje ad Kalendas Graecas — po vojni.

Mlinarjevima predlogoma glede uvedbe popolnega šolskega pouka in uvedbe pouka na obrtno-nadaljevalnih šolah je šolski odsek na priporočilo županovo deloma ustregel. Uvede se na ljudski šoli nekaj več učnih ur in enako se uvede zopet obrtno-nadaljevalni pouk največ štiri ure na teden. Oba predloga je občinski svet sprejel soglasno. Uvedbo pouka na obrtno-nadaljevalnih šolah sta priporočila tudi trgovska in obrtna zbornica ter Zavod za pospeševanje obrti na Kranjskem.

V aprovizacijskih stvareh je slika jako črna. Krompir in kurjavo za kuho sta nujno potrebna. Vlada ne jamči za dovoz premoga. Drv ni mogoče dobiti dovolj, ker ni vozil in priprege. Ljubljana je zaprosila, da se rekvirira krompir v Ljubljanski okolici, v Kranjskem in Kamniškem okraju. Državna aprovizacija je odrekla, ker ni izvedena. Ljubljanska občina mora imeti zagotovilo, da dobi nujne potrebščine, in jih mora dobiti, sicer ne more biti odgovorna za posledice — bedo in pomanjkanje.

Župan se je tudi opravičil zaradi Šentjanškega premogokopa. V opravičbi pravi, da bi bilo treba vtakniti v rudnik skoro dva milijona kron. Znesek je velik in vrh tega so strokovnjaki izjavili, da bi se premogovnik ne izplačal. Zato ni priporočal, da bi občina kupila ta premogovnik.

Občinski svet je dalje dovolil naknadni kredit za draginjske doklade za mestne nastavljenice, stalne in provizorične. — Kupil je več zemljišč v Črni vasi, ki jih obdela ljubljanska aprovizacija. — Spremenil je službeni red za licejske učiteljice in uradnice, da se smejo možiti, le da mož in otroci nimajo pravice do pokojnine. (Da otroci nimajo pravice, pač ni pravično; to je grajal občinski svetnik Mlinar.)

Zaradi pomanjkanja kurjave se za zimski čas jako omeji poraba elektrike in plina. Električni cestni železnici podraži občina kilovat elektrike na 20 h.

Domači pregled.

Sodrug dr. Fric Adler. Najvišji sodni zbor je zavrnil ničnostno pritožbo, ki jo je vložil Adlerjev zagovornik dr. Harpner. Cesar je pomilostil sodruga Adlerja, kakor je bil obsojen na 18 let težke ječe. Čudno je, da je zavrnil najvišji sodni dvor ničnostno pritožbo, ker njemu se ni treba pečati z vzroki dejanja, temveč premotrivati morale vprašanje ničnosti. Nič-

nost je pa bila dana, ker bi morali soditi o Adlerjevem dejanju porotniki, če bi ne bili postavljeni namesto porotnih sodišč izjemna sodišča po odredbi s § 14. To odredbo je zavrgel parlament kot nezakonito. Najvišji sodni dvor pa je prišel do sklepa, da postopanje kljub nezakonitemu izjemnemu sodišču ni ničnostno. Nihče, ki so mu še v spominu besede Adlerjeve, ko je stal pred izjemnim sodiščem, ne razume, da se je najvišji sodni dvor postavil na tako stališče in da se mu je tako mudilo.

Avstrijski državni zbor ne prične z dnevom 18. septembra, temveč šele 25. septembra.

Jesenice. Impozanten shod je bil pri nas v nedeljo 9. t. m. Shod so priredili kovinarji. Sodrugi Neufuss iz Gradca je poročal v nemškem jeziku, sodrug Zoré pa v slovenskem o odgovoru ravnateljstva „Kranjske industrijske družbe“ na zahteve delavstva. Odgovor ravnateljstva je nesprijemljiv, zato so ga navzoči delavci soglasno odklonili in bo razpravljala o tej zadevi pritožbena komisija, ki odloči gotovo v prilog delavstva. O tej stvari poročamo o priliki obširneje. Nato je poročal sodrug Petejan o „Vojni zvezi kons. društev“ in o potrebi delavskega tiska, ki je za razvoj delavske stranke neobhodno potreben. Popoldne je bila seja zaupnikov. Na njej se je rešilo več zadev strokovne organizacije in se je uredila tudi kolportaza za „Naprej“. Seja je izbrala sodruga Marčiča za zaupnika in mu izročila vse zadeve lista na Jesenicah. On sprejema naročnino. Dobil je tudi zanesljivega raznašalca, ki bo donášal naročnikom list domov. Vsi zaupniki organiziranega delavstva na Jesenicah so obljubili, da zastavijo vse svoje moči, da pridobijo tekom tedna čim več novih naročnikov. Temelj je ustvarjen, sedaj pa na delo za list!

Občno konsumno društvo v Idriji sprejema nove člane le pod pogojem, da vplača vsak novo pristopivši vsaj polovico deleža takoj. To se pravi 2.40 pristopnine in 20.— K deleža. Ostalih 20.— K deleža je vplačati v obrokih in od dividende. Starejše člane, ki še nimajo polnega deleža 40.— K izključno, oziroma se jim dajatev aprovizacije ustavi, ako svojih obveznosti ne izvrše vsaj do 30. septembra t. l. Dolžniki se naprošajo, da zaostanke poravnajo vsaj v obrokih, če ne jih bo treba na drugačen način k temu prisiliti.

Sodrugi dr. Oto Bauer, ki je bil od novembra 1914 v ruskem vjetništvu je prišel v Avstrijo potom izmenjave.

Preskrba s premogom. Državni zakonik je že razglasil napovedano odredbo o ureditvi uporabe premoga, koksa in briketov in varčevalne ukrepe glede na uporabo plina, elektrike in kurjave. Glede na preskrbo s premogom se uvaja kontingentiranje. Uvedejo se nakaznice za premog, a z nakaznico ni zagotovljena dobava določene množine, dan in gotova vrsta. Nakaznice za premog se bodo izdale le osebam, katerih zaloge ne presegajo mere, ki jo bo določala politična deželna oblast. Gotove skupine, n. pr. verska poslopja, deželne, občinske, okrajne ali zasebne šole s pravico javnosti, bolnišnice in preskrbovalnice, aprovizacijski obrti in podjetja, dalje centralne kurjave dobe mesto nakaznic za premog dobavne nakaznice. Odredba izvzema državne oblasti, urade in zavode, državne bolnišnice in druge preskrbovalnice, visoke šole, državne učne zavode, plinarne, vodovode in elektrarne, železnice in paroplovne obrate in tiste tvornice, ki jim je nakazalo premog naravnost delavsko ministrstvo. Odredba se takoj uveljavi. Dalje se je uveljavila s 1. septembrom odredba o varčevanju. Predvsem se prepove splošno, da se z gotovimi izjemami ne sme kuriti do 15. oktobra; ne smejo se uvajati nove kurilne naprave za plin in elektriko; stare se ne smejo ojačevati; kar velja tudi obrtnim obratom. Nove naprave s plinom in elektriko se pa omeju-

jejo zgolj na kurjavo, ne pa na kuho in na razsvetljavo. Kurjava vseh javnih in zasebnih prostorov se mora omejiti ne glede na uporabljeno množino kurjave na najnižjo mero. V zasebnih stanovanjih se smejo kuriti največ trije prostori in kuhinja. Izjeme so dopustne le, če šteje gospodinjstvo nad 8 članov, a se posli ne smejo uštetiti. Izvzete so tovarne in industrijski obrati, v katerih se morajo nastavljenici kopati iz higijeničnih razlogov z ozirom na njih delo. Dalje se določa, da se morajo od 17. septembra do 31. marca zapirati vse trgovine ob 7. uri zvečer; izvzete so trgovine jestvin; gostilne se morajo zapreti ob 10., kavarne pa ob 11. uri zvečer. Izjeme se v posebno važnih slučajih dovoljujejo. Slaščičarne smejo biti odprte le do 10. ure dopoldne in od 4. do 7. ure popoldne. Vse te določbe veljajo od 17. septembra dalje, ko se prične zimski čas. S 15. septembrom se morajo zapreti plavalnice; od 15. oktobra dalje morajo izostati šolske slavnosti, akademije in podobne prireditve, če jih ne prirede v rednih učnih prostorih. Dalje je prepovedano kuriti v kinematografih, klubih in v drugih družabnih prostorih, v varietejih, gostilniških in drugih zabaviščih. Od te prepovedi so izvzeta gledališča, koncertne dvorane, izobraževališča, društva in shodna zbirališča. Železniško ministrstvo sporazumno z delavskim ministrstvom lahko omeji ali ustavi tudi obrat lokalnih železnic.

Ljudski čevlji. Kakor poročajo dunajski listi, bo dalo vojno ministrstvo na razpolago večjo množino podplatov v svrhu izdelave ljudskih čevljev. Seveda ta množina ne zadošča, da bi se pokrila ogromna potrebščina; komaj šestih del najsiromašnejših slojev dobi potrebna obuvala. Za ljudske čevlje se izdajo menda nakaznice še tekom meseca septembra.

Boljša moka in kruh. Dunaj, 10. sept. (Kor. ur.) Urad za ljudsko prehrano je odredil, da se zniža mela pšenice od 90 na 82 odstotkov in mela rži od 90 na 85 odstotkov, vsled česar se izboljšata moka in kruh. Cene ostanejo iste.

Sladkorja bo manj in dražji bo, tako nas tolažijo dunajski listi. Pravijo, da mora biti zato dražji, ker je tudi na Ogrskem dražji. Tako se polagoma „znižujejo“ cene vsem življenjskim potrebščinam.

Krompir za žganje. Na dan je prišlo, da je firma Mauthner v Jedlerseeju pri Dunaju dobila že nad tisoč vagonov krompirja, ki ga je porabila za kuhanje žganja. Navaden kristjan dobi na 14 dni kakih 10 do 20 krompirčkov in mora nanje po tri in štiri ure čakati, izdelovalec žganja Mauthner ga pa dobi na stotine vagonov.

Kaj se je najbolj podražilo. Strokovni list dunajskih krojačev piše, da se je v svetovni vojni sukanec najbolj podražil. Podražil se je v istini za 2100 odstotkov. Velika cevka črnega sukanca je stala meseca junija 1915 le 86 vinarjev, danes moraš dati zanjo 18 K 17 vin. Mala cevka, kakršne smo kupovali za domačo porabo, je stala 12 fiekov, danes pa stane 1.70 K.

* Korupcijski procesi na Dunaju, ki se zadnje čase kar vrste, so lep dokaz, kako gnile razmere so se razvile v državi pod gospodstvom nemških strank. Tako se vrši pred divizijskim sodiščem na Dunaju velik proces proti komisijonarju Juliju Brücku. Se ob času balkanske vojne, ko je bil avstrijski vojni minister slavni gospod Aufferberg, je bil Julij Brück že politično — kupčijski mešetar. Naše vojno ministrstvo je namreč tedaj prodalo Juliju Brücku puške in ta je potem te puške prodal Bolgariji. Seveda je sploh puške dobil v ta namen, Komisijonarja Brücka je vpeljala v vojno ministrstvo polkovnikova vdova Helena Cziffra, ki je začetkom vojne, hoteč mnogo zaslužiti, poskusila podkupiti soprogo vse intendantce v vojnem ministrstvu, gospo Jarzebekovo. Gospa Cziffra je za ta poskus podkupljenja prišla pod c. kr. ključ. Zdaj

je ta talentirani Julij Brück s celo vrsto somišljenikov obtožena velikih goljufij vsake vrste. Obžalujemo prav iskreno, da nam je vsled pomanjkonja prostora in papirja nemogoče, priložiti obširnejši izvod iz poročila o tej obravnavi. Ljudje bi kar strmeli, ko bi spoznali, kake goljufije so se zgodile. Nič manjša ni senzacija, ki jo vzbujajo proces proti vojaškemu oskrbniku Leinweberju in tovarišem. Zopet goljufija nad goljufijo, ena drznejša in nesramnejša od druge. Človeku se kar lasje ježe, če ta poročila čita in pomisli, da je na eni strani na stotisoče ljudi dalo življenje in zdravje za domovino, da prenaša na milijone ljudi najhujša trpljenja in največje pomanjkanje, nekateri „izvoljenci“ pa krađejo in goljufajo, da smrdi do neba.

„Der Kampf“. Pravkar je izšla 9. št., X. letnik te socialnodemokratske revije (september 1917) in ima naslednjo vsebino: Karl Renner: V Štokholmu in doma; Hugon Schulz: Monarhija in demokratizacija v Nemčiji; Adolf Braun: Strokovne organizacije in prehodno gospodarstvo (III. konec); Adelajda Popp: Delavke ob prehodu k miru; Friderik Adler: Spremembe glede na unajno politiko pri francoskih socialistih. Mesečnik stane na leto K 9'60, pol leta K 4'80, četrt leta K 2'40. Posamezna številka 90 h. Naroča se na Dunaju V, Rechte Wienzeile 97 ali na Gradec, Mariengasse 16. (Volksbuchhandlung).

Stavka tobačnih delavk v Budimpešti. V vseh budimpeštanskih tobačnih tovarnah počiva delo. 3000 delavk stavka. Vzrok: Prenizke mezd.

34 milijonov davka na vojne dobičke plačuje budimpeštanski tovarnar za orožje Manfred Weiss! Človeku zastane kri v žilah, ko čita, da je „zaslužil“ en sam kapitalist v enem samem letu toliko, da plača 34 milijonov kron davka od vojnih dobičkov. Kakšne cene je plačevala vlada temu tovarnarju, da so se stekle v njegove blagajne vsote, od katerih plačuje 34 milijonov davka! Koliko milijard znašajo potem njegovi vojni dobički? Ni čudno, če se ljudje Weissove vrste branijo miru, iz krivi milijonov jim klije zlato, zlato, zlato... In kaj naj človek misli o državi, ki se pušča tako izkoriščati?

Poštni promet z ujetniki na Ruskem. Centralni izveščevalni urad Rdečega križa na Dunaju ponovno opozarja občinstvo, naj pri dopisovanju z vojnimi ujetniki na Ruskem kar najskrbnejše pazi na to, da bo naslov jasno in natančno napisan. Naslov naj se napiše vedno v latinici (ne z nemškimi črkami). Kdor nima čedne, čitljive pisave, naj naprosi koga drugega, da mu napiše naslov. Tu je prilika za razna društva in zasebnike, da store dobro delo. Kdor nima nikogar, ki bi znal natančno prečitati naslov, ki ga je bil poslal vojni ujetnik, naj se obrne na Rdeči križ lastne dežele ali pa na centralni urad na Dunaju: Auskunftstelle für Kriegsgefangene des Gemeinsamen Zentralnachweisbureaus, Abt. C, Wien I., Fischhof 3, Zim. XX.

Svetovni pregled.

Svetovna vojna. Na italijanskem bojišču je nastal početkoma tega tedna odmor v ljutem bojevanju. Enajsta ofenziva, ki se je začela dne 17. avgusta, je trajala 23. dni. Najhujši boji so se vršili zadnje dni za goro St. Gabrijel. Avstrijska bojna črta gre zdaj od morja čez Grnado, Brestovico, Tajtov hrib, Sv. Marko pri Gorici, gora Sv. Gabrijel, vzhodno od tofa so čez Banjško planoto do Kala. Italije uimlj izgubili v tej bitki do 230.000 orBž v vseh enajstih ofenzivah pa nad en milijon. Popolnoma verjetno pa ni, da bi bil konec letošnjih italijanskih napadov že zaraditega, ker Cudorna ni dosegel nobenih znatnih uspehov. — V Ma-

cedoniji so francoske in italijanske čete zavzele majhen pas in se vrše vedno manjši boji. — Na rusko-rumunskem bojišču ni nič posebnega. Napadali so Rusi v Galiciji in Bukovini, kjer so se Avstrijci na nekaterih mestih nekoliko umaknili. Nemški plen pri Rigi je precej velik nad 60 težkih topov in mnogo drugih vojnih potrebščin. — Na Francoskem in Flanderskem divjajo pretrgoma divji boji. S sedanjimi velikanskimi boji bodo najbrže končane letošnje velike ofenzive. Ali bo potem konec? Nemški državni kancler dr. Michaelis upa letos na konec.

V Nemčiji se ne morejo sprijazniti z mirovnimi akcijami in ne z demokratizacijo uprave. Ustanovili so posebno stranko „Nemško domovinsko stranko“, ki bo obstajala samo med vojno, in ji je sedaj glavna naloga boj proti državnozborski večini, ki je sprejela mirovno resolucijo. Posvetovanja o odgovoru na papeževo noto so se vršila te dni pod predsedstvom državnega kanclerja. Odgovor so dognali. Kakšen bo?

Nemški drž. zbor prične z delom 26. septembra. V prvi vrsti bo razpravljal zopeto vprašanje parlamentarizacije. Zlasti bo razpravjal tudi o svobodni komisiji, o vprašanju Alzacije Lorene in vprašanju o odredbah proti nazadovanju porodov. Število mandatov za drž. zbor se pomnoži za 30, zlasti dobe velika mesta več zastopnikov. Aneksionistični „Lokalanzeiger“ pravi, da bo prvo delo drž. zbora primeren odgovor Wilsonu.

V Rusiji je menda nastal splošni prevrat in zmešnjava. Od moskovske konference prihajajo poročila le o splošnji zmešnjavi. V Petrogradu je vstaja. V južni Rusiji so se baje polastili protirevolucionarji vse oblasti. V Sibiriji so osnovali svojo vlado. Na Finskem vlada silno preganjanje. Ministrski predsednik Kerenski se je sprl z vojaškim poveljnikom Kornilovom in ga odstavil. Kornilov se pa ne vda in maršira v Petrograd. Neka poročila pripovedujejo, da je bil Kerenski ubit ob atentatu z bombo. Desorganizacija je nastala tudi v armadi. Danes je že skoro gotovo, da se prične v Rusiji domača notranja vojna, ki popolnoma unesposobi Rusijo za daljno vojno.

Na Francoskem imajo vladno krizo. Ministrski predsednik Ribot je podal demisijo. Poincaré je naročil Painleveju, da sestavi novo vlado, ki pa je odpovedal misljo, ker ne more sestaviti nacionalnega ministristvo.

Proti maksimalistom. Povodom polletnice ruske revolucije je sklical delavski in vojaški sovjet kakih 40 meetingov in zborovanj po celi Rusiji, da si ustvari materijelne vire. Maksimalisti so bili nedavno naznanili oboroženo akcijo proti provizorični vladi ter pričeli v to svrhu z energično propagando med delavci in vojaki garnizije. Vojaški gubernator v Petrogradu je sedaj izdal proklamacijo, v kateri pozivlja prebivalce in vojake, da naj ostanejo mirni ter zagotavlja, da bo brez prizanašanja udušil vsak poskus, motiti mir. Obenem so izdali izvršilni odbor delavskega in vojaškega sovjeta, rudarski sovjet in generalni sovjet delavskih odsekov poziv, v katerem pravijo, da so vsi oni, ki pozivljajo delavce in vojake, da naj stopijo z orožjem v roki na cesto, sovražniki revolucije. Glasom poročil večernih listov, se je zvečer sestala tudi provizorična vlada na sejo, da se posvetujejo o korakih, določenih proti akciji maksimalistov. V zadnji uri se poroča, da so se maksimalisti v očigled tej energični protiakciji odločili, opustiti svoje prevratne načrte.

Poljska kriza. Na konferenci v Krakovu so se Poljaki razcepili. Centralne države nameravajo osnovati čimprej poljsko kraljestvo. — Poljske legije se bodo porabljele tudi na bojiščih, kar doslej ni bilo. V zvezi s krakovskimi posvetovanji

prihajajo — kakor poroča „Zeit“ — na Dunaj poročila, da je poljski problem vedno bolj kompliciran. Tako se je te dni na Francoskem sestavila poljska vlada pod vodstvom bivšega člana dume Dmowskega. Člana vlade sta med drugimi grof M. Zamajski in grof Piater. Predsednik republike je baje s formalnim dekretom ustanovil poljsko armado. Tej armadi pristopijo poljski pripadniki iz Amerike. V poljskih krogih se tej vladi in tej armadi ne pripisuje posebne važnosti. Velik pomen pa se pripisuje posvetovanju poljskih politikov z nemškimi parlamentarci, zlasti s člani glavnega odbora nemškega državnega zbora. Glavni odbor je baje izrazil željo, naj bi se poljska vlada, obstoječa iz ministrskega predsednika in devetih ministrov, sestavila čim prej, vsekakor pa še pred prihodnjo sejo nemškega državnega zbora.

Sedmo nemško vojno posojilo.

Sedmo nemško vojno posojilo se razpiše z istimi pogoji kakor je bilo razpisano šesto. Termin za podpisovanje je določen od 19. septembra do 18. oktobra. Petprocentne za dolžnice se do 1. oktobra 1924 ne morejo odpovedati.

Strokovne organizacije v Nemčiji.

Število članov nemških centralnih zvez je zopet prekoračilo en milijon. V prvem četrtletju 1917 se je zvišalo število članov za okroglo 300.000 na 780.000, članic pa od 179.000 na 226.000. Dne 31. marca 1917 je bilo nad 5000 članic več nego pred vojno. Podpor so centralne strokovne organizacije izplačale nad 60 milijonov mark, od teh za brezposelnost 24 in pol milijona, za rodbinske podpore pa 23 milijonov mark. Strokovne organizacije so pa dosegle znatne mezdne priboljške in draginjske doklade, o čemer pa še ni mogoče podati statističnega poročila. Uspehi so razmeroma lepi, dasi niso enaki neprimerni draginji življenskih potrebščin.

Zimervaldovci in mir. Zimervaldovci, ki so se izrekli proti stoholmski konferenci, pripravljajo svojo mednarodno akcijo za mir. Na tretjo zimervaldsko konferenco, ki bo v Štokholmu, so prišli za nemško manjšino sodruga Haase in Ledebour in sodružica Dunkerjeva. Posvetovanja zimervaldovcev vodi Lindhagen. Posvetovanja so zaupna. Razen zastopnikov nemške manjšine se jih udeležujejo tudi zastopniki boljševikov, Fincev, Rumunov, Dancev, Norvežanov. Posvetovanje traja en teden.

Kapitalistična pšenica gre v klasje.

14 nemških premogokopnih družb je „zaslužilo“ leta 1917 na čistem dobičku 92.700.000 mark. Leta 1915 so zaslužile te družbe 69.760.000 mark, pomnožil se jim je torej v dveh letih največje svetovne krize njih čisti dobiček za 22.940.000 mark! Osem drugih velikih družb je imelo leta 1912 202.060.000 mark čistega dobička, a v vojnem letu 1915 pa za 53 milijonov mark več. Kapitalistični krvoses se napije do sitega, pa naj bo vojna ali mir.

Štokholmsko konferenco so morali zopet odgoditi. Težkoče so res ogromne. Toda končno bo proletariat le prišel do besede.

O stockholmski konferenci. Kakor poroča „Socialdemokraten“, so se odposlanci delavskega in vojaškega sovjeta Ehrlich, Oldenburg, Ružanov in Smirnov s svojega potovanja v London, Pariz in Rim vrnili v Stockholm. Izjavili so, da je v ententnih državah mnogo zanimanja za stockholmsko konferenco; obstoječe težave proti konferenci pa se dajo odstraniti samo s sistematičnim delom. Tudi težavni položaj Rusije ovira sestanek konference.

Angleška mirovna ponudba? „Pesti Hirlap“ poroča brzojavno iz Berlina, da je ponudila Anglija centralnim državam mir. Pogoji so baje neugodni za Rusijo in za Balkan.

Vojni dobički v industriji za sladkorčke. Na občnem zboru delniške druž-

be Bratov Stollwerk so poročali, da je imela družba leta 1916 dobro kupčijo in da je dosegla tudi primeren dobiček. V drugem polletju je povzročilo pomanjkanje surovin delno omejitev produkcije, ki pa ni prav nič škodovala ugodnemu poslovnemu uspehu. Zlasti so imele mnogo dela tovarne v Požunu, na Dunaju in v Budapešti, kakor pravi poročilo. Temu dejstvu je tudi pripisovati, da je imela družba kljub zlatnim odpisom v znesku 892.745 mark in uknjižbam načelstvenih pogodbenih deležev na dobičku leta 1916 še vedno 1.970.740 mark čistega dobička. Po predlogu upravnega odbora se ima ta dobiček razdeliti takole: za zakonito določene sklade 85.620 mark, dividende prednostnim delenicam (6 odstotkov) 420.000 mark, glavnim delnicam (10 odstotkov) 900.000 mark, talonski davek 16.000 mark, delež na dobičku za nadzorstvo 48.808 mark, za penzijsko in podporno blagajno skupaj 200.000 mark. Kot deležni dobiček na račun prihodnjega leta se prenese 300.311 mark. Med izdatki se navaja znesek 386.224.11 mark, ki se je oddal za vojno preskrbo in uknjižil med stroške. To poročilo bo zlasti zanimalo avstrijsko delavstvo, ker poročilo samo naglašaja, da so avstro-ogrske tovarne šle izredno dobro. Pripomniti je treba, da so v teh tovarnah razmeroma jako slabe mezde. Nedorasle deklice iz boljših hiš išče tovarna in jih plačuje po 16 do 18 K na teden. Tudi drobni „cukrčki“ nosijo torej tovarnarjem lepe dobičke in delavstvu, no, saj vemo — siromašno življenje vobče, sedaj ob vojni pa največjo bedo.

Kapelja v Bolovcu. Velika Škodova orožarna v Plznu namerava 189 žrtvam eksplozijske katastrofe postaviti v spomin kapelo v Bolovcu pri Plznu. Listi vprašujejo s primerno osornostjo: Je — li ta milijardarska firma že kupila nove obleke tistim delavcem, ki so smrti pri eksploziji sicer utekli, a izgubili svoje obleke. In dalje vprašujejo listi, kaj je firma že storila za vdove in otroke tistih, ki so pri eksploziji ponesrečili.

Mestna čevljarna v Temešvaru. Tudi v Temešvaru ni govoriti z obrtniki: magistrat se je pogajal s čevljarji, da bi se z njimi pogodil za poštene cene, a ker ni mogel nič doseči, je ustanovil mestno čevljarno. Novi podplati s petami veljajo za moške 10 K, za ženske 9 K, za otroke 7 K. Zdaj je magistrat vzel v roke gostilničarje.

Koliko stane državo en vojak. Na to zanimivo vprašanje je odgovoril na temelju statističnih podatkov neki ruski častnik. Svojo državo stane najmanj ruski vojak, namreč 618 mark na leto. Za njim pride

avstrijski vojak, ki stane letno 860 mark. Dosti dražji je italijanski vojak, ta stane državo 1058 mark. Francoski vojak stane Francijo 1114 mark, a nemški 1190 mark. Najdražji izmed vseh je angleški vojak, ki se le nerad odreče svojim navadam. Letni izdatki za angleškega vojaka znašajo 2134 mark. V Rusiji je življenje poceni, a angleški vojak je vajuen dobro živeti. Tako se pojasnujejo veliki razločki vojnih izdatkov.

Vroča in suha leta. Po nekaterih naravnih zakonih se vračajo skoro redoma vroča in suha leta. Dasi v njih ni popolnoma zanesljivih poročil, podaja zgodovina nekaj letnic iz minulosti, ki nam poročajo v meglenih opisih o tej naravni šibi. Leta 738. je bila v Evropi taka suša, da so se posušili skoro vsi studenci in je poginilo mnogo ljudi in živali. — Poletje leta 879. je bilo tako vroče, da so ženji na polju padali in umirali. — Leta 990. so se posušili skoro vsi pridelki in je nastala velika lakota. Leto 1000 je bilo tako suho, da so ribe gnile. — Leta 1102 so se posušile reke in studenci. Struga Rena se je osušila. Leta 1182. je bil pesek tako vroč, da so mogli v njem kuhati jajca. — Leta 1303. so se reke Dunav, Rena in Lena tako osušile, da jih je bilo mogoče prebrestiti. — Leta 1393. so se posušili vsi pridelki. — Leta 1538 do 1541 so bila tako suha, da je mnogo rek popolnoma izginilo. — Leta 1646. je bilo 58 dni zapored silno vroče. — Leta 1710 ni bilo niti kapljice dežja od aprila meseca pa do oktobra. — Leta 1818. je bilo že maja meseca 38 stopinj vročine in leta 1830. je bilo junija in julija meseca 35 stopinj vročine. Vojna, suša in kužne bolezni so sestre. Vojne in kužnih bolezni se človeštvo lahko bolj ali manj ogne, ne pa suše drugače nego s solidarnim delom vsega človeštva. Vojna je v suhih letih dvojna nesreča, ki jo ima na vesti krvoločno človeštvo.

Griža razsaja letos po vseh naših krajih. Griža je nalezljiva bolezen, ki se jako hitro širi in postane tudi nevarna. Zato je silno važno, da se varujemo proti okužbi. Nezdruvo je nezrelo sadje; posebno sedaj se treba paziti, ko smo slabo hranjeni in zaradi tega oslabei. Pred jedjo si vedno umijmo roke, varujmo hrano pred muhami, da je ne oblazijo in če se bolezen razpase, se je ogibati tudi neprekuhanih živil. Seveda pospešujejo sedanje življenske razmere podobne bolezni, zlasti pa stanovanjska beda.

Izdajatelj Ivan Mišnar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
	1/21.—1/23		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	1—3		Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglednico). brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih; Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Franciščanska ulica št. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za . . shode in veselice. . .

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. . .

Stereotipija. Litografija.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17
priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.
Ceniki se dobe za-
stonj in franko.

Načelstvo.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopiju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Z a čl a n e :
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Božidar Kisel, Trebnje	od 8. do 11. dop.	Sodni okraj Višnja gora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambertin Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.